

## A földrajzi folyóiratok és az impakt faktoros rendszer

Kocsis Károly professzor hívta fel sokunk figyelmét a göttingeni tájföldrajzos Gerold professzor által készített és (ennek a Hírlevél sorozatunknak is mintaként szolgáló) *Rundbrief* 2012. márciusi számában megjelent áttekintésre. Ez a közlés a német földrajzos folyóiratok helyzetét tekinti át abból a szempontból, hogy az impakt faktoros értékrendű nemzetközi tudományos versenyben milyen a helyzetük. A mondanivalójának lényeges pontjait azért tartom fontosnak kiemelni, mert személy szerint is egy jó évtizede hangsúlyozom annak fontosságát, hogy a szakmánknak fel kell vállalni a kihívást, és ezen a pályán a versenyben részt kell vennünk. Ez akkor nem volt egyszerű helyzetértékelés, mert nem csak a 90<sup>7</sup>-es években, de már ebben az évszázadban is fontos pozícióban levő szakkollégák érveltek amellet, hogy a földrajz nemzeti tudomány és ezért nem kell a nemzetközi terepen küzdenünk értekeinkért. Szerencsének tartom, hogy ez az álláspont generációs maradt, és egyre több fiatal kollegánk rendelkezik már vállalható eredménnyel, és lehet büszke teljesítményére. Úgy ítélem meg, ezen a területen az indokolható szemléletformálás megtörtént. Hasznos lehet minden esetre a német tapasztalatoknak – a *Rundbrief* összeállítása alapján történő – áttekintése.

A földrajzi folyóiratok két nagy nemzetközi hivatkozási adatbázisban is elérhetők, az (IF) minősítésük innen ered. Ezek az *Institute of Scientific Information (ISI)* és a *Social Science Citation Index (SSCI)*, a témáknak megfelelően. Az írásában Gerold az elismert, de nemzetközi léptékben nem elfogadott folyóiratok helyzetével foglalkozik. Ezt a listát már közzétették 2003-ban (<http://www.WISO.uni-koeln.de/wigeo/veroeff/pdf.html>) és elemezték is. Az összeállítás ennek a listának a frissítését is jelenti, amelynek célja a nem földrajzos szakemberek számára a tudományos társadalom által elismert prioritások közzététele az azzal kapcsolatos döntések megkönnyítése végett (pl. kutatási teljesítmény mérése).

Ezzel összefüggésben a hazai körökben is történtek lépések, amelynek eredményeit az összeállítás után vázolólok.

Visszatérve az összefoglalóhoz az 1. táblázatban feltüntetett listát (a német hazai testület véleménye alapján) három hiánytalanul teljesítendő kritérium alapján minősítették:

1. kritérium: felülvizsgálat
  - legalább három szerkesztő különböző intézményből jön, ill. ennek kombinációja;
  - minden kéziratot minimum két olyan szakember bírál névtelenül, akik nem szerkesztők és nem tartoznak a kiadvány valamilyen tudományos bizottságába;
2. kritérium: kiadás száma
  - sok tényezővel együtt értékelhető, de a min. példányszám 200;
3. kritérium: angol nyelvű összefoglaló a német cikkeknel
  - ez egyszerű elvárás nélkül nehéz nemzetközi léptéket célozni.

Összesen 18 német földrajzi folyóirat felel meg ezeknek a kritériumoknak, ebből 6 IF-os (1. táblázat). Ezen kívül még a *Geographie und ihre Didaktik* is teljesíti a feltételeket, és még további három, a földrajz tanításával kapcsolatos német folyóiratot is vizsgálnak (2. táblázat). Az 3-5. táblázat a földrajzi ISI-s folyóiratok 2010 értékeit és az előző 5 év átlagát adja. Mindezek alapján a szerző a folyóiratok koordinációját és az ISI keretben való indulást javasolja.

1. táblázat. A német nyelvű ISI által értékelt és a Tudományos Testület által kiemelt folyóiratok listája

<b>ISI szempontból kiemelt jelentőségű folyóiratok</b>	<b>IF 2010</b>
Die Erde	0,154
Erdkunde	0,452
Geographische Zeitschrift	0,231
Mitteilungen der Österreichischen Geographischen Gesellschaft	0,345
Zeitschrift für Geomorphologie (Annals of Geomorphology)	0,477
Zeitschrift für Wirtschaftsgeographie	0,241
<b>Referált folyóiratok</b>	
Berichte zur deutschen Landeskunde	
Cartographica Helvetica	
The Planning Review	Online folyóirat
Europa Regional	
Geographica Helvetica	
Geographie und ihre Didaktik	
Geographische Rundschau	
GEO-ÖKO	
Kartographische Nachrichten	0,083
	(elmúlt két év átlaga)
Zeitschrift für Tourismuswissenschaft (Eichstätt)	

2. táblázat. Még „esélyes”, illetve vizsgálat alatti folyóiratok

Geographie Heute	Prüfung über Herausbergremium
Geographie und Schule	Prüfung über Herausgeber
Praxis Geographie	Prüfung über Moderator und Beirat

Nemcsak a külföldi folyóiratokra kell összpontosítani, hanem érdekes cikkeket kell elhelyezni a német nyelvűekben is, hiszen csak így biztosítható a sokszínűség és a minőség – érvel Gerold. Az utóbbi évek fejlődése azt mutatja, hogy több cikk kerül közzétételre az ISI által elismert folyóiratokban. A humán és fizikai földrajz közreműködői azonban még mindig használják a német nyelvű folyóiratokat, noha a szerkesztőbizottságok létrehozatala és működtetése nem egyszerű feladat.

Egyértelműnek tűnik a nyomás az ISI folyóiratok, azok számszerű értékeinek adaptálásához (a kritikai kutatásokban ez elég nehézkes), azonban az is világos, hogy nemcsak ebben a keretben látnak napvilágot a fontos kutatási eredmények. Ezért érthető a DFG azon szabályozása (2010), hogy öt projekt specifikus publikációt kér a publikációs listára (Magyarországon is sok esetben van súlyozás).

Az alább bemutatott lista eleget tesz az említett szabályozási funkcióknak. Hosszas vita tud majd dönteni arról, hogy a német földrajzi folyóiratokban milyen profiltisztítás és differenciálódás szükséges az előre lépéshez. A kérdés megoldását előreláthatólag az on-line publikációk gyors fejlődése, a nyomtatott folyóiratok dráguló előállítási költsége felgyorsítja majd.

3. táblázat. A földrajzos IF-ral rendelkező folyóiratok (a németek kivételével) 2010-es és az előző 5 év maximális értéke – feltűnő a társadalom-földrajzi folyóiratok magas IF mutatója

Folyóirat neve	IF 2010 / előző 5 év maximális értéke
Ambio	1,525 / 2,668
Annals of the Association of American geographers	1,889 / 2,986
Antipode	1,284 / 2,113
Applied Geography	1,904 / 2,320
Area	1,548 / 2,010
Australian Geographer	0,845 / 1,248
Canadian Geographer	0,426 / 0,679
Cartographic Journal	0,607 / 0,644
Economic Geography	3,028 / 3,195
Environment and Planning A	2,070 / 2,420
Environment and Planning D – Society and Space	2,073 / 2,750
Eurasian Geography and Economics	1,472 / 1,199
European Planning Studies	0,645 / 1,184
Geoforum	1,878 / 2,014
Geografiska Annalere Series B – Human Geography	1,191 / 1,503
Geographical Analysis	1,500 / 2,474
Geographical Journal	1,783 / 2,062
Geographical Review	0,611 / 0,648
Geography	0,619 / 0,518
Globan Environmental Change – Human and Policy Dimensions	4,918 / 7,840
International Journal of Geographical Information Science	1,489 / 2,162
International Journal of Urban and Regional Research (Social JCR)	1,400 / 2,014
Journal of Economic Geography	3,662 / 4,487
Journal of Geographical Systems	1,299
Journal of Geography	0,566 / 0,630
Journal of Geography in Higher Education	0,754 / 1,161
Journal of Historical Geography	0,983 / 0,892
Journal of Transport Geography	1,706
Landscape and Urban Planning (Social JCR)	2,004 / 2,789
Papers in Regional Science	1,236 / 1,638
Political Geography	1,774 / 2,725
Population, Space and Place	1,429
Professional Geographer	1,516 / 1,988
Progress in Human Geography	3,793 / 4,290
Regional Studies	1,259 / 2,212
Scottish Geographical Journal	0,459 / 0,631
Singapore Journal of Tropical Geography	0,809 / 1,037
Social & Cultural Geography	2,036 / 1,788
Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie	0,802 / 0,970
Transactions of the Institute of British Geographers	2,672 / 4,287
Urban Geography	1,187 / 1,328
Urban Studies	1,513 / 2,312

4. táblázat. IF-ral rendelkező folyóiratok a tágabb geotudományi körből

Folyóirat neve	IF 2010 / előző 5 év maximális értéke
Antarctic Science	1,328 / 1,616
Applied Surface Science	1,795 / 1, 898
Arctic	0,988 / 1,232
Arctic, Antarctic and Alipe Research	1,600 / 1,806
Atmospheric Environment	3,226 / 3,436
Catena	1,893 / 2,398
Climate Dynamics	3,843 / 4,705
Climate Change	3,016 / 4,433
Earth Surface Processes and Landforms	2,111 / 2,582
Ecological Modelling	1,769 / 2,439
Ecology	5,073 / 6,218
Ecology and Society	3,310 / 4,644
Ecosystems	3,679 / 4,735
Geodinamica Acta	0,452 / 1,361
Geografiska Annaler Serie A – Physical Geography	1,042 / 1,803
Geographical Analysis (Social JCR)	1,500 / 2,474
Geomorphology	2,352 / 2,903
Geophysical Research Letters	3,505 / 3,549
Geosciences Journal	0,612 / 0,805
Global and Planetary Change	3,351 / 3,602
Global Biogeochemical Cycles	5,263 / 5,936
Global Change Biology	6,346 / 7,814
Global Ecology and Biogeography	5,273 / 6,330
Hydrological Processes	2,068 / 2,559
Hydrology and Earth System Sciences	2,463 / 2,967
International Journal of Climatology	2,479 / 3,913
International Journal of Earth Sciences (Geologische Rundschau)	1,980 / 2,413
International Journal of geographical Information Science (Social JCR)	1,489 / 2,162
ISPRS Journal of Photogrammetry and Remote Sensing	2,184 / 2,908
Journal of Biogeography	4,273 / 4,716
Journal of Climate	3,513 / 4,740
Journal of Ecology	5,260 / 5,685
Journal of Glaciology	2,603 / 2,599
Land Degradation & Development	1,250 / 1,537
Landscape Ecology	3,200 / 3,648
Mountain Research and Development	0,476 / 0,833
Paleogeography Paleoclimatology Paleoecology	2,390 / 3,162
Permafrost and Periglacial Processes	1,912 / 2,138
Photogrammetric Engineering and Remote Sensing	0,931 / 1,568
Photogrammetric Record	0,925 / 1,495
Physical Geography	0,683 / 0,844
Polar Research	1,444 / 1,573
Progress in Physical Geography	2,280 / 3,883
Progress in Surface Science	10,368 / 9,793
Quaternary International	1,768 / 2,092
Quaternary Research	2,576 / 3,310
Quaternary Science Review	4,657 / 5,504
Theoretical and Applied Climatology	1,684 / 1,988
Water Resources Research	2,737 / 3,081

5. táblázat. A térinformatika, RS és térképészet elismert folyóiratai (a német nyelvterületen kívül) – az adatok azt is jelzik, hogy a szerzők szerint több folyóirat ISI értéke helytelenül lett kiszámolva

Folyóirat neve	IF 2010 / előző 5 év maximális értéke	IF 2008 / előző 5 év maximális értéke
Canadian Journal of Remote Sensing	0,962 / 1,156	1,315 / 2,014
Cartographic Journal	0,607 / 0,644	0,750 / 0,583
Geographycal Journal	1,783 / 2,062	1,638 / 1,881
GIScience & Remote Sensing	1,000	0,707
IEEE Transactions on Geosince and Remote Sensing	2,485 / 3,013	
International Journal of Applied Earth Observation and Geoinformation	1,557 / 2,039	1,947
International Journal of Geographical Information Science	1,489 / 2,162	1,596 / 2,293
International Journal of Remote Sensing	1,188 / 1,555	1,041 / 1,801
ISPRS Journal of Photogrammetry & Remote Sensing	2,184 / 2,908	2,293 / 3,694
Journal of Applied Remote Sensing	1,000	0,597 (elmúlt két év)
Journal of Geographical systems	1,289	1,250
Remote Sensing of Environment	3,954 / 4,607	3,943 / 5,515
Cartographic perspectives	0,464 / 0,346	0,208 / 0,200
Cartographica	0,556 / 0,872	0,690 / 0,927
Cartography and Geographic Information Science	0,814 / 1,089	0,702 / 1,183
Geocarto International	0,407 / 0,354	0,185 / 0,253
Geo-spatial Information Science	0,294 / 0,295	0,183 / 0,141
Journal of Map and Geography Libraries	0,100 / 0,122	
Journal of Spatial Science	0,861 / 0,723	0,574 / 0,440

Az IF cikkek száma vélhetően hosszabb ideig a szakmai megfelelés fokmérője lesz a hazai tudományos közéletben. A földrajznak nincs ereje ezen lényegesen változtatni, és jelenleg indokot is nehéz rá találni. Ezt a problémás helyzetet két irányból is meg lehet közelíteni a szakmai közösség – de főként a pályát most kezdők – számára.

Az egyik irány, hogy jó publikációkat kell készíteni, és ezt alkalmas helyen publikálni, de ezen közhelyen kívül azért ehhez csatlakoztatható egy lista, amely meghatározza azon folyóiratok körét, amit a tudományos közvélemény elfogad (pl. PhD, vagy habilitáció nyomán) publikációnak. A listát az MTA illetékes tudományos bizottságai állították össze. Benne vannak IF-es folyóiratok, és ezen túl „osztálykiemelt” folyóiratok (itt „A” típus), tudományos folyóiratok („B”) és olyanok, amibe ugyan többet publikálnak a geográfusok, de a bizottság nem tekinti tudományosnak ezeket („C” típus). Körülbelül azon kritériumok nem teljesülnek, amit a Gerold-féle összeállítás is használt. A folyóiratok kiemelése a természet- és társadalomföldrajzban összecseng, kevés az eltérés, de nem összefésült az Osztály által (lásd [első](#) és [második](#) tábla).

A lista segítséget nyújt abban dönteni, hol milyen értékű munkát lehet publikálni. A helyzet azért nem ilyen szigorúan következetes. A minősítésnél újabban már csak az IF érték számít, és a bírálók inkább figyelnek arra, hogy az IF cikket hány szerző készítette, hányadik a minősítendő stb., mint a folyóiratok súlyára. Ebből a szempontból figyelemre méltó Gerold megjegyzése, hogy a DFG projektjavaslatokhoz 5 saját publikációt kérnek. Ez segítő megoldás lehet, nálunk is több helyen alkalmazzák (pl. a doktori.hu adatbázisban a 10-es szám szerepel, de ott a nyers publikációs mutató számít, és lehet valaki nagyon sokadik szerző (több mint 25,– van ilyen), az is egynek értékelhető.

A másik megközelítés az lehet, ha a folyóiratokat megjelentető intézmények összeállnának szakmailag jól meghatározott kiadványok készítésében, és ha ez sikeres, akkor lehet nemzetközi terepen próbálkozni. Ez idehaza szűkebb keretet jelenthet, és szakmailag ugyan sok érv szól mellette (sőt talán pénzügyileg is – ezért lehetséges egyes kiadók megkeresése bizonyos hazai geofolyóiratok kiadására), a jelenlegi keretek között nehéz ez a fajta együttműködés. Az intézmények elsősorban saját megjelenésükben érdekeltek.

Dr. Mezősi Gábor, Szeged